

MAKTABGACHA TA'LIM JARAYONIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING SAMARADORLIGI

Ilmiy rahbari: *Izzatilloeva Sabina Ilhom qizi*

Navoiy innovatsiya universiteti

Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasi o'qituvchisi

Hamroyeva Oydin Normurod qizi

Navoiy innovatsiya universiteti

Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 2-kurs talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanishning pedagogik samaradorligi tahlil qilinadi. Raqamli vositalarning bolalarning kognitiv rivoji, nutq faolligi, ijodiy tafakkuri va ijtimoiy moslashuviga ta'siri ilmiy-nazariy hamda amaliy jihatdan yoritilgan. Shuningdek, raqamli ta'lim muhitini tashkil etishning afzalliklari, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari ko'rsatib berilgan. Tadqiqot natijalari maktabgacha ta'lim muassasalarida innovatsion texnologiyalarni joriy etish samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.*

Kalit so'zlar: *maktabgacha ta'lim, raqamli texnologiyalar, innovatsion yondashuv, interaktiv ta'lim, raqamli kompetensiya, pedagogik samaradorlik.*

Аннотация: *В данной статье анализируется педагогическая эффективность использования цифровых технологий в процессе дошкольного образования. Научно и теоретически рассматривается влияние цифровых инструментов на когнитивное развитие, речевую активность, творческое мышление и социальную адаптацию детей. Также показаны преимущества организации цифровой образовательной среды, существующие проблемы и пути их преодоления. Результаты исследования служат для повышения эффективности внедрения инновационных технологий в дошкольных образовательных учреждениях.*

Ключевые слова: дошкольное образование, цифровые технологии, инновационный подход, интерактивное образование, цифровая компетентность, педагогическая эффективность.

Abstract: This article analyzes the pedagogical effectiveness of using digital technologies in the process of preschool education. The impact of digital tools on the cognitive development, speech activity, creative thinking and social adaptation of children is scientifically and theoretically covered. The advantages of organizing a digital educational environment, existing problems and ways to overcome them are also shown. The results of the study serve to increase the effectiveness of introducing innovative technologies in preschool educational institutions.

Keywords: preschool education, digital technologies, innovative approach, interactive education, digital competence, pedagogical effectiveness.

Kirish

Bugungi kunda jamiyatning barcha sohalarida kechayotgan raqamlashtirish jarayoni ta'lim tizimiga ham chuqur kirib bormoqda. Ayniqsa, maktabgacha ta'lim bosqichi raqamli texnologiyalarni joriy etish uchun eng muhim va mas'uliyatli davr hisoblanadi. Chunki aynan ushbu bosqichda bolaning bilish jarayonlari, nutqi, tafakkuri, ijtimoiy moslashuvi va shaxsiy sifatlari shakllanadi. Shuning uchun maktabgacha ta'lim jarayonida zamonaviy raqamli texnologiyalardan foydalanish masalasi bugungi kunning dolzarb pedagogik muammolaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda.

O'zbekiston Respublikasida maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirish va modernizatsiya qilish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri etib belgilangan. Ta'lim jarayoniga axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish orqali bolalarda bilim olishga bo'lgan qiziqishni oshirish, mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va muammoli vaziyatlarni hal etish ko'nikmalarini rivojlantirish ko'zda tutilmoqda. Raqamli texnologiyalar asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar bolalarning yosh va psixologik xususiyatlariga mos bo'lib, ularning faol ishtirokini ta'minlaydi.

Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, maktabgacha yoshdagi bolalar ko'proq ko'rgazmali, interaktiv va o'yin faoliyati orqali bilimlarni o'zlashtiradilar. Raqamli texnologiyalar aynan shu ehtiyojlarni qondirgan holda ta'lim jarayonini yanada samarali tashkil etish imkonini beradi. Multimediali materiallar, interaktiv o'yinlar, elektron resurslar va ta'limiy ilovalar bolalarning idrok etish jarayonini faollashtiradi hamda bilimlarning mustahkam o'zlashtirilishiga xizmat qiladi [1].

Shu bilan birga, raqamli texnologiyalardan foydalanish pedagogdan yuqori darajadagi kasbiy mahorat va raqamli kompetensiyaning talab etadi. Texnologiyalarni maqsadsiz yoki me'yordan ortiq qo'llash bolalarning salomatligi va psixologik rivojiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli raqamli vositalardan foydalanishda ilmiy asoslangan yondashuv, pedagogik muvozanat va sanitariya-gigiyena talablariga rioya etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Mazkur ilmiy maqolada maktabgacha ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanishning pedagogik samaradorligi, ularning bolalar rivojiga ta'siri hamda amaliyotda uchrayotgan muammolar tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari maktabgacha ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini oshirish va innovatsion yondashuvlarni samarali joriy etishga xizmat qiladi [2].

Tadqiqot metodologiyasi

Mazkur tadqiqotda maktabgacha ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligini aniqlash maqsadida ilmiy-nazariy va amaliy metodlardan foydalanildi. Jumladan, pedagogik, psixologik va metodik adabiyotlarni tahlil qilish, kuzatish va taqqoslash metodlari qo'llanildi. Shuningdek, maktabgacha ta'lim muassasalarida olib borilgan tajriba-sinov ishlari orqali raqamli texnologiyalarning bolalar rivojiga ta'siri o'rganildi. Olingan natijalar umumlashtirilib, tahlil va xulosalash metodlari asosida baholandi.

Asosiy qism

Raqamli texnologiyalar maktabgacha ta'lim jarayonida axborotni elektron shaklda yaratish, qayta ishlash va uzatishga xizmat qiluvchi vositalar majmuini ifodalaydi. Ular jumlasiga interaktiv doskalar, planshetlar, multimedia dasturlari,

elektron ta'lim resurslari, raqamli o'yinlar va mobil ilovalar kiradi. Ushbu texnologiyalar ta'lim jarayonini vizuallashtirish, bolalarning idrok faoliyatini faollashtirish va bilimlarni o'zlashtirish samaradorligini oshirish imkonini beradi.

Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun ta'lim jarayoni ko'proq o'yin faoliyati bilan chambarchas bog'liq bo'lib, raqamli texnologiyalar aynan o'yin orqali o'qitish tamoyiliga mos keladi. Interaktiv muhit bolalarda qiziqish uyg'otadi, ularni faol ishtirok etishga undaydi hamda bilim olish jarayonini tabiiy va samarali holga keltiradi.[3]

Ilmiy tadqiqotlarga ko'ra, raqamli texnologiyalardan maqsadli va me'yorida foydalanish bolalarning kognitiv rivojiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Xususan, bolalarda diqqatni jamlash, xotira, mantiqiy fikrlash va muammoli vaziyatlarni hal etish ko'nikmalari rivojlanadi. Multimediali materiallar orqali berilgan ma'lumotlar bolaning xotirasida uzoqroq saqlanib qoladi.

Bundan tashqari, raqamli ta'lim vositalari nutq rivojiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Audio va video materiallar yordamida bolalar tovushlarni to'g'ri talaffuz qilishni, yangi so'zlarni o'zlashtirishni va oddiy muloqot ko'nikmalarini shakllantiradilar. Interaktiv o'yinlar orqali esa bolalar ijtimoiy rollarni bajarishni, hamkorlikda ishlashni va o'z fikrini erkin ifodalashni o'rganadilar.[4]

Raqamli texnologiyalar maktabgacha ta'lim mashg'ulotlarini tashkil etishda bir qator pedagogik afzalliklarni ta'minlaydi. Avvalo, ular ta'lim jarayonini individuallashtirish imkonini beradi. Har bir bolaning qiziqishi, qobiliyati va rivojlanish darajasiga mos topshiriqlarni tanlash mumkin bo'ladi. Bu esa ta'lim samaradorligini oshiradi.

Ikkinchidan, raqamli texnologiyalar bolalarning mustaqil faoliyatini qo'llab-quvvatlaydi. Elektron o'yinlar va ilovalar orqali bolalar o'z xatolarini mustaqil aniqlash va tuzatish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Uchinchidan, texnologiyalar ta'lim jarayonida vaqt va resurslardan samarali foydalanishni ta'minlaydi.[5]

Raqamli texnologiyalar pedagogning kasbiy faoliyatida muhim vosita sifatida namoyon bo'lmoqda. Ular mashg'ulotlarni rejalashtirish, ta'limiy

materiallarni tayyorlash, bolalarning rivojlanish dinamikasini monitoring qilish jarayonini yengillashtiradi. Elektron platformalar orqali pedagoglar ota-onalar bilan samarali muloqot o'rnatish imkoniyatiga ham ega bo'ladilar.

Biroq raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish pedagogning raqamli kompetensiyasiga bevosita bog'liq. Pedagog nafaqat texnik vositalardan foydalanishni, balki ularni pedagogik maqsadga muvofiq integratsiya qilishni ham bilishi zarur. Shu sababli pedagoglar uchun muntazam ravishda malaka oshirish va qayta tayyorlash kurslarini tashkil etish muhim ahamiyatga ega.

Raqamli texnologiyalarni joriy etishda ayrim muammolar ham kuzatiladi. Jumladan, texnik vositalarning yetishmasligi, internet infratuzilmasining cheklanganligi va pedagoglarning raqamli savodxonligi yetarli emasligi shular jumlasidandir. Shuningdek, bolalarning ekran qarshisida ortiqcha vaqt o'tkazishi sog'liq uchun salbiy oqibatlariga olib kelishi mumkin.

Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun raqamli texnologiyalardan foydalanishda sanitariya-gigiyena me'yorlariga rioya etish, mashg'ulot davomiyligini qat'iy belgilash va texnologiyalarni an'anaviy ta'lim usullari bilan uyg'unlashtirish zarur. Shuningdek, davlat va xususiy sektor hamkorligida maktabgacha ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasini mustahkamlash muhim hisoblanadi.[6]

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanish ta'lim sifati va samaradorligini oshirishda muhim pedagogik omil hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalar bolalarning bilish faolligini kuchaytiradi, ularning mantiqiy fikrlashi, nutq rivoji va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Interaktiv vositalar orqali tashkil etilgan mashg'ulotlar bolalarda bilim olishga bo'lgan qiziqishni oshiradi va ta'lim jarayonida faol ishtirok etishiga imkon yaratadi.

Shuningdek, raqamli texnologiyalar pedagogik faoliyatni tashkil etishda ham samarali vosita bo'lib, mashg'ulotlarni rejalashtirish, ta'limiy materiallarni

tayyorlash hamda bolalarning rivojlanish darajasini monitoring qilish jarayonini yengillashtiradi. Biroq texnologiyalardan foydalanish pedagogning kasbiy tayyorgarligi va raqamli kompetensiyasiga bevosita bog‘liq bo‘lib, bu yo‘nalishda doimiy malaka oshirish zarurati mavjud.

Shu bilan birga, raqamli texnologiyalardan foydalanishda sanitariya-gigiyena me‘yorlariga rioya etish, bolalarning yosh va psixologik xususiyatlarini inobatga olish muhim ahamiyat kasb etadi. Texnologiyalar an‘anaviy ta‘lim usullarini to‘liq almashtirmasdan, balki ularni to‘ldiruvchi vosita sifatida qo‘llanilgandagina yuqori natijalarga erishish mumkin. Ilmiy asoslangan, tizimli va muvozanatli yondashuv maktabgacha ta‘limda raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligini ta‘minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Begimqulov U.Sh. **Ta‘limda axborot texnologiyalari.** – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019. – 176 b.
2. Xodjayev B.X. **Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat.** – Toshkent: O‘qituvchi, 2020. – 192 b.
3. UNESCO. *Digital Technologies in Early Childhood Education.*
<https://www.unesco.org/en/early-childhood/digital-technologies>
4. OECD. *Using Digital Technologies to Improve Early Childhood Education.*
<https://www.oecd.org/education/digital-education/early-childhood>
5. UNICEF. *Children, digital technology and early learning.*
<https://www.unicef.org/globalinsight/reports/children-digital-technology>
6. European Commission. *Digital Education Action Plan (2021–2027).*
<https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education>
7. World Bank. *Technology in Early Childhood Development.*
<https://www.worldbank.org/en/topic/earlychildhooddevelopment/technology>